

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: سلمان رفیع شیخ
برگردان: م. قربانی
۲۷ سپتمبر ۲۰۲۳

چرا جنوب جهانی از روسیه استقبال می‌کند

جدا از تبلیغات غرب درباره «انزوای» روسیه، نمی‌توان انکار کرد که نفوذ جهانی روسیه در بحبوحه درگیری نظامی با اوکراین و متحدانش در ناتو چندین برابر شده است. برای غرب، خروج روسیه از اروپا (یعنی بازار انرژی اروپا) به خاطر تحریم‌ها به معنای «پایان» اقتصاد، سیاست و قدرت نظامی روسیه و «پیروزی نهایی» غرب بود. مطمئناً، این یک اشتباه محاسباتی فاحش بود، چنان‌که هرگز در مخیله غرب نمی‌گنجید که روسیه بتواند اقتصاد خود را - با چنین سرعتی - از شمال جهانی به جنوب جهانی انتقال دهد. در دو سال گذشته، سیاست‌گذاران روسیه اطمینان حاصل کردند که نه تنها بازار جدیدی برای نفت خود یافته اند، بلکه تعامل روسیه با بیش‌تر کشورهای خارج از اروپا، جهان را به یک نیروگاه ژئوپلیتیکی تبدیل می‌کند که در آن می‌تواند به طور غیر مستقیم غرب و برنامه‌هایش را ناکام گذارد. اما این نقش به طور خودبه‌خود ایجاد نشده است. در واقع روس‌ها برای پروردن چنین وضعیتی بشدت و با قوت تلاش کرده اند.

در هشت ماه اول سال ۲۰۲۳ مقامات روسیه به چندین کشور در جنوب جهانی سفر کردند، از جمله می‌شود از کشورهای آنگولا، بروندي، اریتره، سواتینی (سوازیلند)، کنیا، مالی، برزیل، ونزوئلا، نیکاراگوئه و کوبا نام برد. این علاوه بر تعامل دیپلمات‌های روسیه با بسیاری از کشورهای دیگر از طریق فوروم‌های چند جانبه با اعضاء بریکس و یا اجلاس سران روسیه - افریقا است. این فهرست کاملی نیست، اما تأثیری که این دیدارها بر جای گذاشته است، مطمئناً مفید بوده است.

واردات نفت هند از روسیه در سال ۲۰۲۱ دو درصد بود، این رقم اکنون به ۲۰ درصد در سال ۲۰۲۳ رسیده است. اما هند تنها خریدار نفت روسیه نیست. هند به عنوان عضو پیشرو گروه کشورهای بریکس، همچنین بر گسترش این گروه به عنوان بازیگر ژئوپلیتیکی قدرتمند نظارت می‌کند، زیرا ممکن است به منبع کلیدی نظم جهانی چند قطبی جدید تبدیل شود - نظمی که بیش از نظم کنونی تحت رهبری امریکا می‌تواند آمال هند را برای تبدیل شدن به یک بازیگر پیشرو جهانی برآورده سازد.

اما هند تنها مورد نیست، چنان‌که بسیاری از کشورهای جنوب جهانی با روسیه تعامل دارند و آنرا تعمیق می‌بخشند و درگیری در اوکراین را مانعی بر سر این روابط نمی‌بینند. البته، غرب جمعی می‌خواهد آن‌ها را در برابر روسیه قرار دهد، اما این در متن جهانی که به این درک رسیده است که غرب هم خر را می‌خواهد و هم خرما را، روزبه‌روز دشوارتر می‌شود.

مادامی که غرب برای احیای منطق جنگ سرد و ایجاد بلوک‌ها تلاش می‌کند، بعید است موفق شود. یک دلیل آن اینست که مرز تقسیم جهان دیگر ایدئولوژیک نیست که بتواند یک گروه از کشورها را به شکل منظمی در مقابل دیگری قرار دهد، یعنی کشورهای کاپیتالیستی را در برابر کشورهای کمونیستی قرار دهد. مرز تقسیم‌بندی جهان امروز، مرز اقتصادی و تجاری است، یعنی این‌که آیا می‌توانید، یا باید از روسیه نفت بخرید و یا این‌که آیا می‌توانید به تجارت با روسیه ادامه دهید. البته غرب جمعی روسیه - و چین - را در معنای لیبرال غربی آن «دمکراسی» محسوب نمی‌کنند. اما این برای جنوب جهانی اهمیت چندانی ندارد، تا وقتی که در خدمت تجارت باشد.

البته، غرب هنوز می‌تواند تحریم‌هایش را به کشورهایی که از سیاست‌هایش سرپیچی می‌کنند، تحمیل کند، اما امکان افزایش انجام تجارت با ارزهای غیر دلری شتاب می‌گیرد و از توانایی غرب برای اعمال فشار در تغییر سیاست‌های جنوب جهانی خارج می‌شود. برای نمونه، بیش از ۸۰ درصد تجارت بین روسیه و چین اکنون با ارز محلی انجام می‌گیرد و روس‌ها به طور فزاینده‌ای برای تنظیم معاملاتشان به ارز چینی آر ام بی (یوان) متکی هستند.

پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، در سال ۲۰۲۲ برای اعمال سیاست دالرزدائی فرمانی صادر کرد که به موجب آن کشورهای «متخاصم» برای خرید نفت و گاز روسیه باید از روبل استفاده کنند. آن‌طور که میدیا ریپورتز که به ارقام رسمی استناد می‌کند، گزارش می‌دهد، ۵۴ نهاد مجزا اکنون حساب‌هایی به این منظور باز کرده اند. این وضعیت برای کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه ای که خواهان افزایش ثروت اقتصادی خود هستند، امیدبخش است. آن‌ها می‌توانند با ارزهای جایگزین معامله و تجارت کنند و نظام مالی مسلط غربی را دور بزنند. این اثری شبیه به بومرنگ دارد.

نمونه دیگر، اجلاس سران آسه‌آن، بزرگترین اقتصاد جنوب شرقی آسیا در ماه مه ۲۰۲۳ است که در آن اندونزی که بزرگترین اقتصاد آسیای جنوب شرقی است، موافقت کرد که استفاده از ارزهای محلی را برای تجارت ترویج کند. این اقدام منحصر به معامله در منطقه یا بلوک نمی‌شود. در واقع، امید آسه‌آن این است که تجارت در درون بلوک، ادغام مالی منطقه‌ای را افزایش دهد، مقاومت مالی را تحکیم کرده، و رنجیره ارزش منطقه‌ای را تقویت کند. وزیر دارائی آسه‌آن در مرحله بعدی طرح‌های مربوط به چارچوب تجارت با ارز محلی (ال سی تی Local Currency trading) را ایجاد و عملی خواهند کرد. اجلاس سران بریکس که در ماه اگست در افریقای جنوبی برگزار شد توافق کرد که استفاده از ارزهای محلی را از طریق مکانیسم جدیدی به نام پرداخت بریکس سرعت بخشد.

بانک‌های مرکزی فیلیپین، اندونزی، مالزی، سنگاپور و تایلند اکنون از شیوه سیستم کیو آر، پرداخت با کُد، برای معاملات کالانی و خدماتی بین کشورها استفاده می‌کنند. این بدان معناست که یک تراکنش در تایلند با استفاده از یک

برنامه (آپ) اندونزیایی از طریق مبادله مستقیم بین روپیه و بات (baht) پرداخت خواهد شد، لذا استفاده از دلار امریکا را به عنوان ارز واسط دور می‌زند و قابلیت آن برای مسدود کردن تجارت را به هر طریق خنثی می‌کند. بنابراین، دلیل اصلی کشورهای مثل روسیه برای جلب حمایت از جنوب جهانی در برابر فشار غرب تنها ضدیت با امریکا در جهان نیست. ریشه قضیه در این واقعیت است که روسیه، همراه با چین، سیاست ارز جایگزین را مطرح و هدایت می‌کنند؛ لذا، پذیرش آن در سراسر جنوب جهانی به چندین برابر افزایش یافت. به علاوه، مناسبات تجاری با روسیه با ترتیبات ارزهای محلی به بهای خودمختاری ستراتیژیک کشورها تمام نمی‌شود، یعنی، به کشورها اجازه داده می‌شود برای فعالیت بدون فشار خارجی (امریکا) در سطح و شیوه‌هایی که شاید جهان هرگز پس از ۱۹۴۵ که دلار امریکا به هژمون مالی تبدیل شد، ندیده باشد.

آیا این برای جهان بد است؟ از نقطه نظر غربی‌ها، استفاده از ارزهای محلی به تدریج، ولی مطمئناً، هژمونی آن‌ها را از بین خواهد برد. اما از نگاه غیر غربی‌ها این تنها می‌تواند خبر خوشی باشد، چون افزایش استفاده از ارزهای محلی نه تنها به معنای تجارت بیشتر است، بلکه موجب افزایش ارزش ارز آن‌ها می‌شود و یا کاهش ارزش دلار در درازمدت می‌شود، و در نهایت دنیا را تغییر می‌دهد و مرکز قدرت را دگرگون می‌کند.

منتشر شده در تاریخ: ۱۴ سپتامبر ۲۰۲۳